

ההגדרה של "חיי נפש" בתלמוד ובהלכה

אנדרו שיין

בתלמוד ובפוסקים ישנן מספר הלכות העוסקות בהתערבות בית הדין בשוק המוצרים המכונים "חיי נפש". בתלמוד וברמב"ם מובאות דוגמאות למוצרים אלו: יין, שמן וסולת. החל מתקופת הרמב"ם ועד לאחרונה הפוסקים דנים בשאלה האם רצוי לשנות או להרחיב את רשימת המוצרים הנחשבים "חיי נפש". במאמר הזה אסקור את השיטות הנוגעות לנושא, אציע שני הסברים מדוע יין, שמן וסולת נחשבים "חיי נפש" בתלמוד, ואסביר את שיטת הרמב"ם בנושא זה. בסוף המאמר אדון בקצרה האם ראוי מבחינה הלכתית ומבחינה כלכלית כאחד להגדיל או לשנות את מספר המוצרים הנקראים "חיי נפש".

ראש השנה בארץ ישראל בזמן התחלת הלוח הקבוע: יום אחד או יומיים?

י"י איידלר

במאמר נבדקת ההתפתחות של ראש השנה בירושלים. לפעמים היה ראש השנה יום אחד ולפעמים, למרות מאמצי הרבנים לשמור על חודש אלול חסר, היה ראש השנה בן יומיים. בניגוד למצב בירושלים, בגבולים שמרו כל ישראל יומיים. בין השנים 239-305 בקירוב לא היה חודש אלול תמיד חסר. לפעמים היה החודש מלא ולכן היום האמיתי היה היום השני של ראש השנה. זו הייתה תוצאה של תקנתו של רבי יוחנן שראש השנה לא יפול ב-ד"ו. תקנה זו יצרה בלבול וחוסר ביטחון בנוגע ליום טוב האמיתי, ובמיוחד בנוגע ליום כיפור. נראה שבסוף התקופה הזו, חזרו למצב הקודם, כאשר הוועד עשה כל אשר ביכולתו לשמור על חודש אלול חסר. כך חזר הביטחון בכך שיום כיפור הוא יום הצום האמיתי ואין לדאוג שמא עליו לחול ביום המחרת. המצב הזה נמשך עד הנהגת לוח קבוע כביכול, וליתר דיוק – מעט לפני כן, כאשר הוועד שלח מראש לבלל את קביעת השנה. מציאות כזו מתאימה למצב בזמנם של אב"י ורבא, כמתואר במסכת ביצה (ד ע"ב): "דהאידינא ידעינן בקיבועא דירחא". הקהילות הבבליות קיוו להתחמק מהחייב לקיים שני ימים טובים של גלויות. אבל הן קיבלו צו מארץ ישראל, כנראה מרבי יוסי (יוסא), להמשיך ולשמור שני ימים טובים של גלויות מחשש שהוועד בארץ ישראל לא יוכל, מפני סכנות דרכים או מלחמה, לשלוח את הקביעה. ואולי הייתה התקנה גם כעין עונש ליושבים בגלות. מאידך גיסא ועד העיבור שבארץ ישראל, בנשיאותו של רבי יוסי, החליט שמעתה ישמרו בארץ ישראל יום טוב אחד בלבד גם בראש השנה. נראה שחלק התקנה המיועד לארץ ישראל לא היה ידוע בבבל או שנשכח במהרה ולא היה ידוע ומובן על ידי הגאונים. הם הבינו שאותו החוק

ואותה הסיבה חלים על ארץ ישראל ועל בבל. ולבסוף, במאה השתים-עשרה, כאשר המנהיגות הרוחנית הישראלית נחלשה ואיבדה את השפעתה, הצליחה הגלות ובראשה יהדות בבל לכפות על יהדות ארץ ישראל לשמור שני ימים טובים של ראש השנה.

הטיעון מן ההכרה

שמעון אליעזר הלוי ספירו

על רקע הטיעון הטלאולוגי הקלאסי (The Argument from Design) המחבר מציג גרסה מעודכנת ושפתנית פחות מהגרסה המסורתית. הטיעון שהוא מכנה "An Argument from Mind" לא נועד להוכיח משהו. הוא טוען שגילויים אחרונים בקוסמולוגיה, בגנטיקה ובמדע המוח מספקים ראיות חזקות לאמונה שעיקרון של תכליתיות עובר כחוט השני בכל היקום. המחקר המוצלח מגלה את המורכבות הלא תיאמן של פעולות המוח, שרק מעמיקה את התעלומה איך פעולות חשמליות וכימיות של נוירונים יכולות להתרגם למגוון חוויות סובייקטיביות של ההכרה שלנו עד שבתוך כל אדם מתפתחת תחושה של זהות עצמית. תיאוריית "המפץ הגדול" המקובלת רק מגדילה את הפלא שבכך שלכל כוחות הטבע יש תכונות המאפשרות קיום של יצורים כמונו על כוכב לכת כלשהו. גם הגילוי של מולקולה כמו DNA בכל אורגניזם, ואפילו הפשוט ביותר, מטיל ספק בתיאוריית האבולוציה. ייתכן שהיום יותר מתמיד מתקבל על הדעת להאמין שאדם בעל הכרה ושכל היה תכלית מעשה שמים וארץ.